

Telgraf Sistemi

Çeşitli kodlar kullanılmak sūretiyle mesâfeler arasında elektrik sinyâleriyle yazılı bilgi gönderilmesini sağlayan bir cihaz. Modern telgraf sistemlerine benzer ilk çalışmalar 1794 senesinde Fransa'da Claude Choppe tarafından yapılmıştır.

Amerikalı ressam Morse ve arkadaşı Chamberlain 1837'de bir pil, elle kullanılan bir anahtar, mâdenî tel ve elektromekanik bir rōle kullanmak sūretiyle ilk elektrikli telgraf cihazını gerçekleştirdiler. Ancak Morse bu buluşunu pekçok Avrupalı hükûmetlere teklif etmişse de bir ilgi göremedi. Bunun üzerine Chamberlain âleti yanına alarak İstanbul'a geldi. Yalnız âlet henüz kusursuz bir hâlde değildi. Yapılan denemelerin kesin bir başarıyla sonuçlanmadığını görünce âleti alıp, hatâlarını gidermek üzere Viyana'ya gitti. Yolda, bindiği geminin Tuna'da batması üzerine bu çalışması yarıda kaldı.

Abdūlmecîd Han ise bu buluşun gelişmesini dikkatle tâkibe devam etti. Nitekim pâdişâhın bu ilgisini bilen ve İstanbul'da jeoloji araştırmaları yapan Amerikalı bilim adamı Lawrence Smith Morse'dan bu âletin bir örneğini getirtti. Pâdişâh ve devlet adamları önünde başarılı bir deneme yaptı. Abdūlmecîd Han kendisine Morse'a verilmek üzere kendi imzâsını taşıyan bir ihtira berâtı ile murassa bir nişan verdi. Bu konuda Morse:

“Sultan Abdūlmecîd, bu nişanı ve tebrikiyle keşfimin değerini anlayan Avrupalı ilk büyük insan olmuştur.” demiştir.

Osmanlı ülkesi içerisinde çekilmesine başlanan ilk telgraf hattı, Sivastopol yakınındaki Balaklava'dan Varna'ya, oradan da İstanbul'a uzatılan deniz hattıdır. Telgraf hatları kısa zamanda bütün Osmanlı İmparatorluğunda tesis edildi. İlk hattın açılmasından 15 yıl sonra, 1870'te imparatorlukta telgraf hatlarının uzunluğu 36.059, 1875'te 37.643 kilometreyi buldu.

Osmanlı Devletinde ilk telgraf müdürü 29 Mart 1855'te tâyin edilen Billurîzâde Mehmed Beydir. Önceleri sadârete bağlı olan müdürlük 1870'te Posta Nezâretiyle birleşti ve Posta ve Telgraf Nezâreti adı altında Dâhiliye Nezâretine bağlandı. Bu târihte Osmanlı Devleti sınırları içinde 143'ü Rumeli'de olmak üzere 301 telgrafhâne bulunmaktaydı. **Başlangıçta hemen tamâmı ülke dışından getirilen telgrafçılar yerine kendi insanını yetiştirmek gâyesiyle 1861'de İstanbul'da Gülhâne Parkı karşısında ilk telgraf okulu açıldı.** Buradan mezun olanların bir kısmı idârenin ileri safhadaki mühendis ihtiyacını sağlamak maksadıyla Avrupa'ya gönderildi. Bunlar sonra elektrik mühendisi olarak önemli hizmetler yapmışlardır.

Kaynak: Yeni Rehber Ansiklopedisi